

СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ РІЗНИХ ВИДІВ ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДИТЯЧИХ ЦЕНТРАХ

SPECIFICITY OF THE ORGANIZATION OF DIFFERENT TYPES OF LEISURE ACTIVITIES IN CHILDREN'S CENTERS

Дослідження присвячене проблемі організації різних видів дозвіллевої діяльності в дитячих центрах. Розвиток особистості започатковується з дитинства, її розвиток залежить не тільки від родинного виховання, оточення, а й від правильної організації вільного часу дитини. Форми організації дозвілля у дитячих центрах також досить різноманітні. Дитячі центри забезпечують потребу дітей у задоволенні та проведенні вільного часу як у колективі, так і індивідуально. Натепер активним розвитком додаткової освіти кількість та різноманітність дитячих центрів значно зростає. Державні центри діють виключно за державними програмами та методами. Приватні дитячі центри пропонують широкий асортимент послуг за різними напрямками: програми колективні та індивідуальні, центри вузького спрямування (фізичні центри, художні, технічні, підготовка до школи, театральні студії та багато іншого). У дозвіллевій діяльності дитина постійно розвивається і отримує продуктивний результат. Задля цього в центрах повинна бути відповідна методична база, яка забезпечить повноцінний розвиток дитини. Застосування всіх актуальних методів дозвіллевої діяльності допоможе включити дитину в сучасний розвинений соціум, удосконалити свої навички, розкрити талант, підвищити її самооцінку. Завдяки додатковій освіті діти мають змогу відвідувати: групи адаптації, ігрові центри, центри з короткотривалим і довготривалим перебуванням, консультаційні центри, центри розвитку та центри-клуби різного характеру розвивального спрямування. Різні варіативні форми додаткової освіти вирізняються одна від одної часом перебування, змістом та спектром надання освітніх послуг, особливостями взаємодії батьків і педагогів, організацією та наявністю засобів розвитку. Ринок додаткової освіти пропонує різні види та форми навчання і виховання, різні види діяльності. У закладах додаткової освіти батьки можуть отримувати рекомендації щодо спілкування з дитиною вдома, з педагогами, ознайомитися зі змістом культурних, громадських заходів у громадських організаціях новими технологіями розвитку дитини та застосовувати їх у домашніх умовах.

Ключові слова: дитячий центр, громадська дитяча організація, дитячі громадські

об'єднання, додаткова освіта, дитячий колектив, дозвіллева діяльність.

The study is devoted to the problem of organizing various types of leisure activities in children's centers. Personality development begins in childhood, its development depends not only on family upbringing and environment, but also on the correct organization of the child's free time. The forms of organization of leisure time in children's centers are also quite diverse. Children's centers provide for children's need for satisfaction and spending free time both in a team and individually. Currently, with the active development of additional education, the number and variety of children's centers has increased significantly. State centers operate exclusively according to state programs and methods. Private children's centers offer a wide range of services in different directions: collective and individual programs, centers with a narrow focus (physical centers, art centers, technical centers, preparation for school, theater studios, and much more). In leisure activities, the child constantly develops and gets a productive result. For this, the centers should have an appropriate methodical base that will ensure the full development of the child. The use of all current methods of leisure activities will help to include the child in a modern, developed society, improve his skills, reveal his talent, and increase his self-esteem. Thanks to additional education, children have the opportunity to visit: adaptation groups, game centers, centers with short-term and long-term stays, counseling centers, development centers and centers-clubs of various developmental directions. Various variable forms of additional education differ from each other in terms of length of stay, content and spectrum of educational services, features of interaction between parents and teachers, organization and availability of means of development. The additional education market offers various types and forms of education and upbringing, various types of activities. In institutions of additional education, parents can receive recommendations on communication with the child at home, with teachers, get acquainted with the content of cultural and public events in public organizations, new technologies for child development and apply them at home.

Key words: children's center, public children's organization, children's public associations, additional education, children's team, leisure activities.

УДК 379.8+083.742+364.38-024.548
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/67.2.50>

Леонова В.І.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри педагогічних
технологій початкової освіти
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Колективна форма організації дітей є важливим складником дошкільної освіти, оскільки сприяє розвитку соціальних навичок, самостійності, творчих здібностей і фізичного здоров'я дитини. Колектив допомагає дітям вчитися жити і працювати разом, розуміти і приймати інших людей і розвивати свої можливості. Колектив – це група

людей, які об'єднуються для спільної роботи, навчання або досягнення спільної мети. В контексті дошкільної освіти колектив є групою дітей дошкільного віку, які об'єднуються для спільного навчання, розвитку і взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема організації дітей дошкільного віку є єдиний дитячий колектив як окремої вікової (чи різновікової) групи була предметом дослідження вітчизняних учених (А. Артемова, Г. Беленська,

І. Бех, О. Богініч, Е. Вільчковський, Г. Григоренко, О. Долінна, Ю. Косенко та інші).

Формулювання цілей статті (постановка завдання) полягає в теоретичному обґрунтуванні проблеми організації різних видів дозвілєвої діяльності дітей в дитячих центрах.

Методи дослідження: вивчення науково-теоретичної та методичної літератури з досліджуваної теми, аналіз, узагальнення та систематизація матеріалу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Істотним чинником розвитку дітей є товариство однолітків. Дитина за своєю вдачею істота соціальна в найвищому сенсі цього слова: у спілкуванні з однолітками вона здобуває додаткові знання (наукові і життєві), узагальнює свій життєвий досвід, засвоює етикет і правила поведінки, ціннісні орієнтації, адекватні критерії оцінки, набуває досвід взаємовідносин з однолітками, у неї розвивається почуття дружби і товариства, є всі можливості для самореалізації і самоствердження, відчуває емоційно-позитивний стан єднання з однолітками [5].

Основною метою дитячих центрів виступає – всебічний розвиток особистості на засадах добровільності, ініціативності та активності. Завдання дитячих центрів полягає в організації дозвілля дітей за допомогою різноманітних форм та методів, а також засоби соціально-культурної роботи за інтересами та потребами дітей.

Функціями дитячого центру є: стимулювання активності дітей під час дозвілєвої діяльності; розвиток культури мовлення; розвиток міжособистісного спілкування; надання широкого кола спектру послуг для відпочинку та навчання; створення позитивного мікроклімату в колективі дітей; надання свободи вибору дитини щодо занять; забезпечення безпеки та охорони дітей під час перебування в центрі.

Дозвілєва робота в дитячих центрах її зміст також підпорядковується певним принципам. Опишемо їх:

1. Науковість. Є одним із провідних принципів, який визначає цілі, зміст, форми і методи діяльності дітей.

2. Комплексність – передбачає органічне поєднання різних видів виховання дозвілєвої діяльності, а також уміння поєднувати індивідуальні та групові форми роботи, при цьому не забувати про розвиток індивідуальності, що буде позитивно впливати на розвитку особистості дитини.

3. Диференційований підхід до різних груп дитячого колективу. Від цього принципу залежить зміст та організація дозвілєвої діяльності центру, адже від різних груп дітей (за віком, за інтелектом) залежить тип центру, матеріальна база, напрям діяльності.

4. Зв'язок із життям. Кожен захід, заняття щодо дозвілєвої діяльності має бути конкретним і цілеспрямованим, відповідати реальному часу та сучасним вимогам соціуму.

5. Послідовність та систематичність. Дозвілєва діяльність у дитячому центрі повинна будуватись послідовно і систематично, відповідно до методичного забезпечення центру. У випадку фрагментарного підходу особистість не буде мати змоги всебічно розвиватись.

Вважаємо, найголовнішим в організації дозвілєвої діяльності – це добровільність вступу до центру. Завдяки добровільності діти можуть самостійно обирати вид діяльності чи заняття за впадою. Не менш важливою особливістю є розвиток соціальної активності та самоврядування, оскільки є основою успіху будь-якої діяльності, яку обирає дитина [3].

Завдяки правильній організації різних видів дозвілєвої діяльності відносно спрямованості центру відбувається постійний пошук та впровадження нових інноваційних методів роботи, відкриття сучасних творчих майстерень відповідно до здібностей та потреб дітей. Діяльність центру вимагає постійного розвитку, вдосконалення та вкладу неабияких інтелектуальних та креативних сил педагогічного колективу. Відповідно до всіх вимог продуктивного процесу роботи клубу і педагогічні працівники мають бути висококваліфікованими у відповідних видах діяльності центру.

Педагоги дитячого центру повинні володіти управлінськими, організаційними, конструктивними, пошуковими вміннями, а також мати притаманні їм особистісні якості, які дозволяють працювати з дитячою аудиторією та знаходити підхід до кожної дитини, щоб розкрити її творчий потенціал.

Отже, крім спеціальних державних і приватних обов'язкових освітніх закладів (заклади дошкільної освіти, початкова, середня і старша школа і т.н.) існують у сучасному суспільстві громадські дитячі організації різного рівня і профілю. В сучасному суспільстві набули популярності і є затребуваними дитячі та молодіжні об'єднання. Засобами соціально значущої діяльності діти набувають нових умінь і навичок, вони сприяють самореалізації дітей та побудові позитивних відносин з однолітками. Практика використання такого інструмента, як дитяча громадська організація, дає досвід соціальної взаємодії дії, який дозволить дітям успішно адаптуватися і самореалізовуватися в умовах постійно мінливого соціального простору.

Громадська дитяча організація – це некомерційна організація, яка працює з дітьми та для дітей. Вона має за мету підтримку та розвиток дітей, забезпечення їхнього благополуччя та задоволення потреб. Громадські дитячі організації можуть використовувати різні види діяльності,

такі як освіта, культура, спорт, волонтерство, соціальна допомога тощо. Вони організують різноманітні заходи та програми для дітей, такі як табори, тренінги, екскурсії, конкурси тощо. Громадські дитячі організації сприяють розвитку дітей у всіх аспектах – фізичному, інтелектуальному, емоційному та соціальному; вони надають можливості для самовираження, творчості, спілкування та взаємодії з однолітками і дорослими; сприяють соціалізації дітей, навчають їх взаємодіяти з іншими людьми, розуміти та поважати різноманітність, розвивати вміння співпрацювати та вирішувати конфлікти. Громадські дитячі організації можуть бути важливими інституціями для дітей, особливо для тих, хто має обмежені можливості або потребує додаткової підтримки. Такі організації створюють безпечне та підтримувальне середовище, де діти можуть розвиватися, набувати нових навичок та досвіду, а також набувати підтримки та допомоги.

Отже, громадська дитяча організація є важливим інструментом для розвитку та підтримки дітей, сприяє їхньої самореалізації, соціалізації та задоволенню потреб.

Дитячі громадські об'єднання на сучасному етапі є чинником соціального становлення особистості дитини у багатогранному прояві громадськості та громадянської позиції життя суспільства. Дитячі об'єднання – це організації, які об'єднують дітей для спільної діяльності та розвитку. Вони можуть бути організовані в школах, ЗДО, молодіжних центрах або окремо як самостійні групи. Дитячі об'єднання надають можливості для дітей виявити свої інтереси, розвивати таланти та навички, спілкуватися з однолітками та взаємодіяти з дорослими; пропонувати різноманітні активності, такі як художньої творчості, спортивні заняття, наукові експерименти, гуманітарні проєкти тощо. Дитячі об'єднання сприяють формуванню особистості дитини, розвитку її талантів та здібностей, навчають дітей співпрацювати, вирішувати конфлікти, розвивати лідерські якості та вміння працювати в команді.

Отже, дитячі об'єднання є важливими для розвитку та підтримки дітей, допомагають їм знайти своє місце у суспільстві, розвивати свої таланти та навички, а також навчають співпрацювати та взаємодіяти з іншими.

Перебування (навчання і виховання) дітей у громадських організаціях розглядається у сучасному освітньому просторі як додаткова освіта. Додаткова освіта – це додаткові заняття, які доповнюють основну освіту і спрямовані на розвиток нових навичок та знань у дітей. Це можуть бути курси з різних предметів, мовні школи, художні студії, спортивні секції та інші форми навчання. Додаткова освіта допомагає розширити світогляд дитини, розвинути її таланти та здібності,

поглибити знання у певних галузях освіти та підготувати до подальшого навчання або професійної діяльності. Перебування дітей у системі додаткової освіти сприяє формуванню у неї ставлення до самої себе, до соціального довкілля, до свого місця в цьому світі, своєї ролі в життєвому циклі людини. Освіта в рамках установи додаткової освіти розглядається вченими як взаємозв'язок двох процесів (навчання і виховання), які активізують і стимулюють особистість на діяльність з оволодіння суспільним досвідом: знаннями, практичними вміннями та навичками, способами творчої діяльності, соціальними взаємовідносинами. Особливістю виховання в додатковій освіті є створення таких умов, які стимулюють дитину до самостійного вибору дій, видів діяльності та напряму, що веде до саморозвитку та самореалізації особистості. Відмінною рисою додаткової освіти є орієнтація на індивідуальність дитини, на її запити та потреби, залучення її до культурних та загальнолюдських цінностей, до планування подальшого життя. З іншого боку, додаткова освіта є найбільш оптимальним інститутом виховання підростаючого покоління.

Зазначимо, що натепер в Україні активізувалась потреба у відкритті різних центрів тривалого характеру для дітей різного віку від дошкільного до підлітків і старшокласників. При цьому зміст і методи діяльності центрів визначаються як програмою освітнього закладу (відповідно до віку), так й індивідуально зорієнтованими розвивальними програмами відповідно до потреб дитячого контингенту. Робота з дітьми і сім'єю здійснюється у формі групових ігрових сеансів тривалістю не більше однієї години, у вигляді консультацій і тренінгів для батьків. Під час прийому дітей до відвідування таких установ необхідно обов'язково враховувати інтереси бажання і зацікавленість дітей у спілкуванні з однолітками.

Впливати на формування і розвиток дитячого колективу в об'єднанні додаткової освіти педагог може через: створення доброзичливої і комфортної атмосфери, в якій кожна дитина могла б відчувати себе необхідним і значущим; створення «ситуації успіху» для кожного члена дитячого об'єднання, щоб навчити маленьку людину самостверджуватися в середовищі однолітків соціально адекватним способом; використання різних форм масової виховної роботи, в яких кожен вихованець міг би набути соціального досвіду, пробуєчи себе в різних соціальних ролях; створення у творчому об'єднанні органів дитячого самоврядування, здатних реально впливати на зміст його діяльності.

Одним із засобів організації колективу дітей є ігрова діяльність (розважальна, дозвілєва). Так, у низці досліджень сучасних і зарубіжних авторів розглядався вплив міжособистісних

взаємовідносин в колективі дітей на рівень ігрової діяльності та наявності умінь регулювати свої дії (кожною дитиною з діями партнерів у грі, насамперед між двома партнерами) діатичної взаємодії).

Висновки. У спілкуванні з однолітками в центрах дитина набуває досвід у подолання сором'язливості, образ і страхів, намагається порівнювати власні «можу» і «хочу» з бажаннями інших учасників спілкування. Це призводить до того, що дитина більш чутливо починає прислухатися до себе, їй вдається контролювати свій емоційний стан. Спілкування з однолітками посідає одну з провідних ролей у розвитку інтелектуальних, мовних, емоційних і моральних задатків. Вибірковість у ставленні один до одного проявляються в симпатіях і антипатіях, прихильності, суперництві, ревнощах, розширюються її контакти з дозвіллям. Якщо у дитини багато друзів, вона добре почуває себе з ними, означає, що дитину, не занадто опікали і не заважали знайти собі друзів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Богуш А. М. Вибрані педагогічні твори: Тернопіль, 2019.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / укл. О. Єрошенко. Донецьк: ТОВ «Глорія Трейд», 2012. 864.
3. Митрохина О.І. Основні форми й методи організації вільного часу учнівської молоді. Методичні рекомендації на допомогу заступникам директорів з виховної роботи, керівникам гуртків художньо-естетичного напрямку загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладів. Херсон. 2012. 24 с.
4. Леонова В.І. Організація культурно-дозвілєвої діяльності в умовах воєнного стану. *Materiły xvii międzynarodowej naukowipraktycznej konferencji wschodnie partnerstwo – 2022 07–15 września, 2022 roku, Volume 3, Przemysł, Poland, Nauka i studia – 52 s. S. 39–43.*
5. Леонова В. Згуртування колективу дітей дошкільного віку засобами дозвілєвої діяльності. *Інноваційна педагогіка : Одеса, 2023. Вип. 63. С. 127.*